

Müspet ve menfî tenkit

Tenkit iki çeşittir. Biri; müspet/yapıcı tenkit, diğeri menfi/yıkıcı tenkittir.

Yapıcı tenkit; kusurlu, hatalı bir arkadaşın yanlışlarını yumuşaklıkla, hürmet ve tevazu ile yalnız ona söylemektir. Kabullenmezse dahi, ikinci bir kimseye onun hakkında gıybet etmemektir. (Zübeyir Gündüzalp, Altın Prensipler,s.81)

Yapıcı, nazikane, nezihane ve kavlı-ı leyyin ile yapılan tenkit, kişinin, daha az hata yapmasına, olgunlaşmasına, mükemmelleşmesine yardımcı olur, söz ve tavırlarında daha dikkatli olmasına sebebiyet verir.

Yanlış hattı harekette giden, zararlı hali olan kimseye her zaman “İyi gidiyorsun” demek, onu gaflete düşürmek ve ona zulmetmek olur. (A.g.e.,85) Böyle bir kimseyi yapıcı bir şekilde onu rencide etmeden uyarmak gerekir.

Yıkıcı tenkit ise; kişinin kusur ve hatasını, şahsını rencide edecek şekilde yüzüne söylemek, ya da gıyabında dile getirmektir. Üstadın men ettiği bu nevi tenkit, iman kardeşliğinin bağlarını çözer, kişiler arasında saygı, muhabbet yerine, kin ve düşmanlık hislerinin kabarmasına yol açar. Tenkide maruz kalanların kuvve-i maneviyelerinin kırılmasını, kabiliyet ve istidatlarının körelmesini netice verebilir, hizmet aşk ve gayretini söndürür. İman ve Kur’an hizmeti bu işten büyük bir zarar görür.

Yıkıcı tenkit yapanlar, bulundukları çevrede sevilmezler. İnsanlar onlardan kaçır. Kendilerine, onlardan faydalanan yağcılardan başka kimse yaklaşmak istemez.

Üstat Bediüzzaman, yıkıcı tenkidi İhlas Risalesinin üçüncü düsturunda “Bu hizmette bulunan kardeşlerinizi tenkit etmemek ve onların üstünde fazilet-furuşluk nevinden gıpta damarını tahrik etmemek” olarak ifade eder. (Lem’alar, 391) Lahikalarda Nur talebelere hitaben yazdığı bir çok mektupta, Nur Talebelerinin birbirlerini tenkit etmemelerini ister. (Kastamonu L., 319) Zira her bir Nur Talebesi, kardeşlerinin kuvve-i maneviyelerini takviye etmekle vazifelidir. (Şualar,776)

Sözün Özü: Nur Talebesi, Risale-i Nur’dan aldığı terbiyeye binaen insanların, özellikle Nur Talebesi kardeşlerinin öne çıkan iyi taraflarını, iman ve Kur’an hizmetindeki muvaffakiyetlerini takdir eder, din ve dünya ile alakalı başarılarını tebrik eder. Varsa kusur ve hatalarını nazikane, nezihane ve kavlı-ı leyyin ile düzeltmeye çalışır.

04 Ağustos 2017, Cuma
İbrahim ERSOYLU
i.ersoylu58@hotmail.com